

W Y R O K W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny
w składzie następującym:

Przewodniczący : sędzia del. Michał Siemieniec
Protokolant: Jan Migduła

po rozpoznaniu w dniu 21 marca 2022 r. w Krakowie

na rozprawie
sprawy z powództwa [REDACTED]
przeciwko **Santander Bank Polska S.A.**
o zapłatę

- I. zasądza od pozwanego Santander Bank Polska S.A. na rzecz powódki [REDACTED] kwotę 383 225,97 zł (trzysta osiemdziesiąt trzy tysiące dwieście dwadzieścia pięć złotych 97/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 21 marca 2022 roku do dnia zapłaty;
- II. w pozostałej części oddała powództwo;
- III. zasądza od pozwanego Santander Bank Polska S.A. na rzecz powódki [REDACTED] kwotę 6 689,15 zł (sześć tysięcy sześćset osiemdziesiąt dziewięć złotych 15/100) tytułem kosztów procesu.

UZASADNIENIE WYROKU

Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 22 marca 2022 r.

Powódka [REDAKTOWANE] (poprzednie nazwisko [REDAKTOWANE] pozwem z 26 lipca 2018 r., skierowanym przeciwko Santander Bank Polska S.A., poprzednio działającym pod firmą Bank Zachodni WBK S.A., domagała się: 1. zasądzenia od pozwanego kwoty 114.469,70 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 21 lipca 2018 r do dnia zapłaty oraz zasądzenia zwrotu kosztów postępowania.

W uzasadnieniu żądania powódka wskazała, że dnia 29 lipca 2008 r. wraz z byłym mężem [REDAKTOWANE] podpisała z poprzednikiem prawnym pozwanego – Kredyt Bank S.A. umowę kredytu na cele mieszkaniowe Ekstralokum na kwotę 345.000 zł. Kredyt przeznaczony był na finansowanie budowy budynku mieszkalnego jednorodzinne. Umowa została zawarta z wykorzystaniem przedłożonego przez Bank wzorca umownego bez możliwości negocjacji jej treści. Kredyt miał być waloryzowany kursem CHF. Kwota kredytu waloryzowanego w CHF miała zostać określona według kursu kupna dewiz dla CHF, zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu wykorzystania kredytu. Spłata rat dokonywana miała być w złotych, po uprzednim przeliczeniu rat według kursu sprzedaży dewiz dla CHF, zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu spłaty. Wyrokiem z dnia 26 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy w Krakowie orzekł rozwód małżeństwa powódki i [REDAKTOWANE]. W ciągu ostatniego roku powódka powzięła informację w przedmiocie sprzeczności znacznej liczby postanowień umowy z przepisami prawa, w tym zwłaszcza postanowień dotyczących waloryzacji i sposobu przeliczania dokonywanych przez powódkę spłat. W okresie od zawarcia umowy do dnia 16 czerwca 2017 r. powódka uiściła tytułem spłaty rat kredytowych kwotę 260.544,57 zł. Wszystkie płatności były uiszczane przez powódkę z jej majątku osobistego. Zdaniem powódki kwestionowane klauzule mają charakter abuzywny i jako takie nie wiążą, wobec czego świadczenia uiszczane na rzecz Banku w oparciu o nie mają charakter nienależny. Na roszczenia objęte pozwem składała się suma nadpłat

dokonanych przez powódkę w zakresie uiszczanych rat kredytowych w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 16 czerwca 2017 r.

W odpowiedzi na pozew z dnia 15 października 2018 r. (k. 92-125) pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany zaprzeczył twierdzeniom pozwu, w szczególności, by umowa kredytu była nieważna, jak również, by klauzule waloryzacyjne oraz odwołujące się do tabel kursowych miały charakter abuzywny. Umowa kredytu zawarta przez strony nie wykraczała poza ramy definicji legalnej kredytu. Klauzule waloryzacyjne spełniają ustawowe wymagania, a kwotę kredytu w CHF dało się obiektywnie ustalić na podstawie obiektywnie istniejących tabel kursowych. Z kolei obowiązek wskazywania w treści umów kredytu indeksowanego i denominowanego wysokości spreadu walutowego wprowadzony został do polskiego systemu prawnego dopiero z dniem 26 sierpnia 2011 r., tj. z dniem wejścia w życie tzw. ustawy antyspreadowej. Przed tą datą obowiązek taki nie funkcjonował. Pozwany podniósł, że oferując powódce zawarcie umowy kredytu udzielił pełnej i rzetelnej informacji na temat mechanizmu funkcjonowania kredytu waloryzowanego kursem CHF. Z ostrożności procesowej pozwany podniósł zarzut przedawnienia.

W piśmie z dnia 4 października 2021 r. (k. 481) pełnomocnik pozwanego podniósł zarzut potrącenia kwoty 345.000 zł z tytułu udzielonego powódce kredytu oraz wierzytelności powoda z tytułu wynagrodzenia z tytułu korzystania z kapitału na wypadek unieważnienia umowy kredytu, a także ewentualny zarzut zatrzymania kwoty 345.000 zł z tytułu udzielonego powódce kredytu oraz wierzytelności powoda z tytułu wynagrodzenia z tytułu korzystania z kapitału.

Powódka w toku postępowania zmodyfikowała żądanie pozwu - ostatecznie pismem z dnia 15 października 2021 r. (k. 580, 583), domagając się zasądzenia od pozwanego kwoty 383.225,97 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od kwot: 114.469,70 zł od dnia 21 lipca 2018 r. do dnia zapłaty, 229.711,72 zł od dnia doręczenia odpisu pisma z dnia 28.10.2019 r. pozwanemu do dnia zapłaty, 35.839,55 zł od dnia 20.07.2021 r. do dnia zapłaty, 3.205,00 zł od dnia doręczenia odpisu pisma modyfikującego żądanie pozwanemu do dnia zapłaty. W ocenie powódki, w związku z nieważnością umowy kredytu, przysługuje jej roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego, którego wysokość odpowiada różnicy pomiędzy sumą uiszczonych przez powódkę płatności z tytułu kredytu, tj. 725.020,90 zł a kwotą

uruchomienia kredytu, tj. 345.000,00 zł. Powódka dodała przy tym, że w związku z nieważnością umowy, mogłaby dochodzić zwrotu wszystkich uiszczonych świadczeń na rzecz pozwanego, jednak w ramach niniejszego powództwa dochodziła jedynie części przysługujących jej roszczeń.

Pozwany konsekwentnie domagał się oddalenia powództwa w całości, podtrzymując dotychczasowe stanowisko i zarzuty (k. 592).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

Pozwany Santander Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie jest następcą prawnym Kredyt Banku S.A. z siedzibą w Warszawie

[*okoliczność bezsporna*]

Powódka i jej ówczesny mąż ██████████ poszukiwali w 2008 r. środków finansowych na zakup domu jednorodzinnego. Powódka zasięgnęła informacji w kilku Bankach na temat możliwości zawarcia umowy kredytowej, następnie trafiła do profesjonalnego pośrednika Open Finance, który zaproponował zawarcie umowy kredytu z Kredyt Bankiem S.A., indeksowanego do waluty CHF. Po ustaleniu przez owego pośrednika warunków umowy, powódka z mężem zgłosili się w uzgodnionym terminie do placówki Banku w celu podpisania umowy. Umowa była już przygotowana na wzorcu sporządzonym przez Bank i nie było możliwości negocjacji jej postanowień. Po zapoznaniu się z plikiem przygotowanych dokumentów powódka z mężem podpisali umowę. Zdawali sobie sprawę, że taka umowa wiąże się z ryzykiem zmiany kursu waluty, ale nie zakładali, że jej zakres może być bardzo szeroki. Kredytobiorców nie poinformowano o zasadach ustalania tabel kursowych w Banku.

[*dowód: przesłuchanie powódki, k. 432-433*]

W dniu 28 lipca 2008 r. ██████████ i jej mąż ██████████ zawarli z Kredyt Bankiem S.A. umowę kredytu na cele mieszkaniowe EKSTRALOKUM nr ██████████ ██████████. Umową tą Bank udzielił kredytobiorcom kredyt w kwocie 345.000,00 zł denominowany (waloryzowany) w walucie CHF na okres 300 miesięcy od dnia 28.07.2008 r. do dnia 15.07.2033 r. na zasadach określonych w umowie i ogólnych warunkach kredytowania (OWKM). Według § 2 ust. 2 umowy kwota kredytu denominowanego (waloryzowanego) w CHF lub transzy kredytu zostanie określona według kursu kupna dewiz dla wyżej wymienionej waluty zgodnie z „Tabelą kursów”

obowiązującą w Banku w dniu wykorzystania kredytu lub transzy kredytu. W § 2 ust. 3 zawarto klauzulę o treści: O wysokości wykorzystanego kredytu denominowanego (waloryzowanego) wyrażonej w walucie CHF, wysokości odsetek w okresie karencji oraz wysokości rat kapitałowo-odsetkowych w wyżej wymienionej walucie Bank poinformuje kredytobiorcę w terminie 7 dni od dnia całkowitego wykorzystania kredytu na zasadach określonych w OWKM. W myśl § 3 ust. 1 umowy, kredyt przeznaczony był na finansowanie budowy budynku mieszkalnego jednorodzinnego położonego w Krakowie na ul. Bobrowskiej, prowadzonej przez dewelopera firmę Inwest-Bud S.C. A. Pisklak, A. Kurek. Według § 4 ust. 1 umowy, uruchomienie kredytu nastąpi jednorazowo w terminie od dnia 29.07.2008 r. na rachunek bankowy. Ust. 1a tego paragrafu stanowił, że kredyt wykorzystywany jest w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu kwoty kredytu według kursu kupna dewiz dla CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu wykorzystania kredytu. W myśl § 9 ust. 2 umowy wysokość rat kapitałowo-odsetkowych określona jest w CHF. Spłata rat kapitałowo-odsetkowych dokonywana jest w złotych po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych według kursu sprzedaży dewiz dla CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu spłaty. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych w złotych zależy od wysokości kursu sprzedaży dewiz dla CHF obowiązującego w Banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana wysokości ww. kursu waluty ma wpływ na ostateczną wysokość spłaconego przez kredytobiorcę kredytu. Zgodnie z ust. 6 tej jednostki redakcyjnej umowy, kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty odsetek w każdym miesiącu okresu, o którym mowa w ust. 4 w dniu 15 każdego miesiąca z zastrzeżeniem ust. 5. Wysokość należnych odsetek określona jest w CHF. Spłata należnych odsetek dokonywana jest w złotych po uprzednim przeliczeniu należnych odsetek według kursu sprzedaży dewiz dla CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu spłaty. Wysokość należnych odsetek w złotych zależy od wysokości kursu sprzedaży dewiz dla CHF obowiązującego w Banku w dniu spłaty.

[dowód: umowa kredytu, k. 26-28]

Wyrokiem z dnia 26 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy w Krakowie orzekł rozwód małżeństwa powódki i ██████████. Wyrok uprawomocnił się z dniem 18 lipca 2013 r.

[dowód: kopia wyroku w sprawie XI C ██████████ Sądu Okręgowego w Krakowie K. 30]

Wszelkie płatności z tytułu umowy kredytu były uiszczane przez powódkę z jej majątku.

[dowód: oświadczenie [REDAKTOWANE], k. 29]

Powódka spłaciła do dnia 10 maja 2019 r. całość należności wynikających z umowy o kredyt, łącznie wraz z odsetkami kwotę 728.225,97 zł.

[dowód: zaświadczenie Santander Bank Polska S.A. z dnia 23.10.2019 r., k. 372-374]

[REDAKTOWANE] na rozprawie w dniu 21 marca 2022 r., po pouczeniu przez sąd o ewentualnych skutkach nieważności umowy, wyraziła zgodę na nieważność umowy kredytu.

[dowód: oświadczenie w protokole rozprawy, k. 627]

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił przede wszystkim w oparciu o znajdujące się w aktach dowody z dokumentów. W szczególności oparto się na dokumentach umowy kredytu oraz dokumentach dotyczących tej umowy, a także dodatkowych oświadczeniach, które nie były kwestionowane. Sąd przeprowadził w sprawie dowód z opinii biegłego z zakresu rachunkowości na okoliczność ustalenia wysokości nadpłaty stanowiącej różnicę między ratami dotychczas uiszczonymi na rzecz pozwanego, a ratami należnymi dla kredytu zgodnie z umową z pominięciem jej kwestionowanych postanowień. Wobec jednak modyfikacji żądania pozwu, opinia ta okazała się zbędna, bowiem wysokość spłaconych kwot wynika wprost z zaświadczenia wystawionego przez Bank. W celu ustalenia okoliczności towarzyszących zawarciu umowy sąd uwzględnił dowód z przesłuchania powódki. Zeznania świadków okazały się nieprzydatne, bowiem świadkowie posiadali jedynie ogólną wiedzę na temat zasad zawierania umów przez Bank oraz ich konstrukcji.

Sąd zważył, co następuje

Powództwo jest w przeważającej części zasadne, jedynie co do odsetek w części podlega oddaleniu. Powódka ostatecznie domagała się zapłaty części należności spłaconej przez nią w wykonaniu umowy kredytu, jako świadczenia nienależnego (wobec nieważności umowy).

Nie ulega wątpliwości, że powódka i jej mąż, zawierając umowę kredytu mieli status konsumentów. Zgodnie z art. 22¹ kc, w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy pomiędzy stronami, za konsumenta uważa się osobę fizyczną

dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Te warunki zostały w przypadku małżonków ██████████ spełnione. Kredyt miał wszak na celu sfinansowanie zakupu domu jednorodzinnego dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych rodziny. Otwiera to możliwość zbadania treści umowy kredytu z perspektywy przepisów art. 385¹ i nast. kc. W myśl art. 385¹.§ 1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Według § 2 tego przepisu, jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Z kolei w myśl § 3, niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Rozkład ciężaru dowodu reguluje § 4 omawianego przepisu, zgodnie z którym, ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Kolejny przepis zawarty w art. 385² kc stanowi, że oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Dodać należy, że przepisy te zostały wprowadzone do krajowego porządku prawnego w wyniku implementowania Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.E z dnia 21 kwietnia 1993 r.), co oznacza, że przy interpretacji tych przepisów należy uwzględnić orzecznictwo TSUE. Najistotniejsze znaczenie na tle umów kredytów indeksowanych do waluty obcej ma wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 3 października 2019 r. w sprawie K. Dziubak, J. Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, sygn. akt C-260/18, publ. <http://curia.europa.eu>. W wyroku tym Trybunał wyjaśnił, że 1) *Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do*

waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. 2) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy, takie jak te, o których mowa w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. 3) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę. 4) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie utrzymaniu w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziło do unieważnienia tej umowy, a sąd stoi na stanowisku, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby ten ostatni nie wyraził zgody na takie utrzymanie w mocy.

W rozpoznawanym przypadku powódka pouczona o powyższym, na rozprawie wyraziła zgodę na „unieważnienie” umowy w całości, gdyby sąd doszedł do wniosku, że po wyeliminowaniu z niej abuzywnych klauzul umowa nie może funkcjonować w obrocie prawnym. W niniejszej sprawie na pierwszy plan wysuwają się postanowienia umowne wprowadzające mechanizm indeksacji, a co za tym idzie przeliczania waluty obcej na polską i odwrotnie (§ 2 ust. 2, § 9 ust. 2 umowy). Są to niewątpliwie klauzule odnoszące się do głównych świadczeń stron. Zgodnie bowiem z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy, t.j. Dz.U.2002. nr 72 poz. 665), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach

określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Analizując zawarte w umowie z dnia 28 lipca 2008 r. klauzule dotyczące indeksacji, należy dojść do wniosku, że z całą pewnością nie określono ich w sposób jednoznaczny. Są one dla laika niezrozumiałe bez pomocy profesjonalnego doradcy. A należy pamiętać, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe powinny zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Klauzula indeksacyjna powinna być więc sformułowana na tyle jasno, by dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko objąć swą świadomością możliwość wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, ale również oszacować potencjalnie istotne konsekwencje ekonomiczne takiego postanowienia umownego. W konsekwencji należy uznać, że pomimo tego, iż kwestionowane klauzule indeksacyjne dotyczyły świadczeń głównych, jako niejednoznaczne, podlegają ocenie z punktu widzenia abuzywności, po myśli art. 385¹ § 1 kc. Analizując postanowienia zawarte w umowie kredytu w § 2 ust. 2, § 9 ust. 2, a także w § 9 ust. 6 należy zauważyć, że odsyłają one przy przeliczaniu walut do kursu ustalonego w tabeli kursowej Banku. Kurs ten zatem nie ma charakteru określanego według jasnych i obiektywnych kryteriów, a przeciwnie - zależy każdorazowo od decyzji Banku, który wedle własnej polityki może kształtować wysokość kursu, a tym samym wysokość zobowiązań kredytobiorcy. Dodać należy, że w umowie nie wskazano żadnych wytycznych, w oparciu o które kurs ten miałby być wyznaczany. Wystąpił więc taki stan, że kwota kredytu była wypłacana w złotych po przeliczeniu według kursu kupna waluty CHF, ustalonego arbitralnie przez Bank i według tego samego mechanizmu kredyt był spłacany. W tej sytuacji należy przyjąć, że wymienione klauzule, jako sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumentów nie wiążą powódki. Mając przesądzony fakt, iż wymienione wyżej postanowienia umowne mają charakter abuzywny, należało ocenić, czy po ich wyeliminowaniu umowa może nadal funkcjonować. Na tak postawione pytanie należy odpowiedzieć przecząco. Wszak po usunięciu mechanizmu indeksacji nie da się w ogóle określić wysokości zobowiązania odnoszącego się do świadczenia głównego z umowy kredytu. Z kolei w powołanym wyżej wyroku TSUE z dnia 3 października 2019 r. w sprawie K. Dziubak, J. Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, Trybunał wyjaśnił, że nie ma możliwości zastąpienia luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej

nieuczciwych warunków, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym. Uwzględniając zatem, że po usunięciu zakwestionowanych postanowień umownych z umowy kredytu pomiędzy stronami umowa nie może funkcjonować, a konsument godzi się na stwierdzenie nieważności całej umowy, należało ustalić, że umowa jest nieważna.

Zgodnie z art. 410 § 2 k.c., świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. W niniejszym przypadku, z uwagi na nieważność umowy kredytu, środki finansowe wpłacone przez powódkę stronie pozwanej, tytułem spłaty rat kredytu uznać należy za świadczenie nienależne. Na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 k.c. strona pozwana jest więc zobowiązana do zwrotu powódce wszelkich kwot świadczonych przez nią tytułem spłaty rat kredytu. Z przedłożonych przez powódkę dokumentów dotyczących historii spłaty kredytu wynika, że pozwany Bank winien zwrócić kwotę dochodzoną pozwem, która stanowi jedynie część wymagalnego świadczenia nienależnego. Uwzględniając pogląd TSUE wyrażony w sprawie K. Dziubak, J. Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, należy dojść do wniosku, że roszczenie stało się wymagalne dopiero z chwilą stanowczego oświadczenia konsumenta o wyrażeniu zgody na nieważność całej umowy (po uprzednim pouczeniu przez sąd o możliwych konsekwencjach wyroku). Oświadczenie to zostało złożone na rozprawie w dniu 21 marca 2022 r. Z tą chwilą dopiero odpadła podstawa świadczenia, o której mowa w art. 410 § 2 kc. Od tej daty zatem należą się powódce odsetki ustawowe za opóźnienie z mocy art. 481 § 1 i 2 k.c. Sąd zasądził więc od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę wskazaną w punkcie I sentencji wyroku, oddalając żądanie odsetek za okres wcześniejszy.

Wypada dodać, że nie doszło do przedawnienia roszczeń powódki. Należy zauważyć, że do momentu złożenia oświadczenia o wyrażeniu zgody na stwierdzenie nieważności umowy, roszczenie nie było w ogóle wymagalne, bowiem spłacone raty kredytu nie były jeszcze nienależne. Podstawa świadczenia odpadła dopiero w toku niniejszego postępowania, a co za tym idzie, mógł rozpocząć swój bieg termin przedawnienia (art. 120 § 1 kc). Taki pogląd wyraził też Sąd Najwyższy w

uzasadnieniu uchwały z dnia 16 lutego 2021 r., sygn. akt III CZP 11/20, publ. OSNC 2021/6/40).

W uchwale tej Sąd Najwyższy przesądził, że stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu. W uzasadnieniu powołanej uchwały Sąd Najwyższy wyraził pogląd o dopuszczalności zastosowania do rozliczenia obu kondycji instytucji prawa zatrzymania (art. 497 kc w zw. z art. 496 kc), jak również zarzutu potrącenia. Podzielając ten pogląd Sądu Najwyższego, należało dojść do wniosku, że - co do zasady - była możliwość podniesienia w sprawie zarówno zarzutu potrącenia, jak i zatrzymania. W rozpoznawanym przypadku jednak zarzuty te zostały podniesione wadliwie. Do wywołania skutku w sferze prawa materialnego niezbędne jest bowiem złożenie oświadczenia o potrąceniu (skorzystaniu z prawa zatrzymania) przez należycie umocowanego przedstawiciela strony. Co więcej oświadczenie powinno być skierowane do strony lub jej pełnomocnika, którego pełnomocnictwo obejmuje uprawnienie do przyjmowania oświadczeń materialnoprawnych. Tymczasem w niniejszym przypadku oba zarzuty zostały zgłoszone w piśmie procesowym sporządzonym przez pełnomocnika dysponującego jedynie pełnomocnictwem procesowym i doręczone pełnomocnikowi powódki, działającym również w oparciu o takie pełnomocnictwo. Zgodnie z poglądem dominującym w orzecznictwie, przewidziany w art. 91 kpc zakres umocowania z mocy ustawy nie uprawnia pełnomocnika procesowego do złożenia materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu, chociaż oświadczenie woli mocodawcy o udzieleniu pełnomocnictwa do złożenia takiego oświadczenia może być złożone w sposób dorozumiany (zob. wyrok z dnia 20 października 2004 r., I CK 204/04, OSNC 2005, Nr 10, poz. 176). Analogiczne zasady stosuje się do zarzutu zatrzymania. W niniejszej sprawie brak jest podstaw do twierdzenia, że pełnomocnik Banku został umocowany do złożenia oświadczenia o potrąceniu i skorzystania z prawa zatrzymania. Niezależnie od powyższych uwag, należy zauważyć, że zarzut potrącenia został zgłoszony przedwcześnie, bowiem przed oświadczeniem konsumenta o zgodzie na „unieważnienie” umowy, a więc przed momentem wymagalności obu roszczeń z tytułu nienależnych świadczeń. A jak wiadomo,

jednym z warunków potrącenia jest wymagalność roszczenia (art. 498 § 1 kc). Z tej przyczyny sąd nie uwzględnił zarówno zarzutu potrącenia, jak i zarzutu zatrzymania.

O kosztach procesu sąd orzekł zgodnie z art. 100 zd. 2 kpc, bowiem powódka uległa jedynie w nieznacznej części swych żądań – co do odsetek. Na zasądzone koszty złożyły się: opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł, wynagrodzenie dla profesjonalnego pełnomocnika powodów w osobie adwokata w kwocie 5.400 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015 poz. 1800 ze zm.), opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, poniesione w toku postępowania i wykorzystane zaliczki w kwocie 272,15 zł.

[SSR del. M. Siemieniec]